تەرەڭ سۇيىسپەنشىلىك

ـــــ شي جينپيڭ جولداس جانە اقپاراتتىق قوعامدىق پىكىر قىزمەتى

(باسى 2 ـ بەتتە)

ژاڭ شاۋجۇي سول كەزدە فۇديڭ اۋداندىق پارتكوم ۇگىت ءبولىمى اقپارات ءبولىمىنىڭ باسشىسى بولاتىن، ول سول كەزدە «مەندۇڭ گازەتى»نىڭ قايتا شىعا قويماعاندىعىن، ايماقتا رادیو ـ تەلەۋيزيا ستانسيا‌سى دا جوق ەكەندىگىن، ماجبۇرلىسكە قاتىناسقاندارىنىڭ ءبارى نيگدى ايماعنا قاراستى ءارقايسى اۋ- داندارىنىڭ اۋداندىق پارتكومدارىنىڭ ورىنباسار شۇجىلەرى نە- مەسە ۇگىت ءبولىمىنىڭ باسشىسى، اقپارات ءبولىمىنىڭ باسشىسى، حابارلاۋ گرۋپپاسىنىڭ باسشىسى قاتارلىلار ەكەندىگىن ەسكە الدى.

شي جينپيڭ جولداس ءماجىلىس باستالىسىمەن ـ اق بىلاي دەپ اشىق ايتتى: "كەزەكتە پارتيانىڭ اقپارات قىزمەتىنە باسشىلىعىن شىكەرىلەي كۇشەيتۋ كەرەك. ال تانىمدى جوعارلا- تۋدى، باسشىلىقتى كۇشەيتۋدى قازىرگى جاعدايمەن ۇشتاس- تىرىپ جۇرگىزۋ كەرەك". "اقپارات قىزمەتى ەسكىشىلدىكتەن ايرىلماسا بولمايدى، رەفورما جاساۋدى ويلاسپاسا بولمايدى، ءتۇرلى پىكىرلەردى ەلەۋسىز قالدىرسا بولمايدى؛ سونىمەن قاتار ەلدىڭ سوزىنە ەرە جونەلسە دە، پارىقسىزدىقپەن ءتۇرلى وي اعىمىنا ىلەسسە دە، شەت ـ شەكاراسى بولماسا دا بولماي- دى. ويتپەگەندە بىلىقپالىق تۋىلادى".

پارتيا مەن مەملەكەتتىڭ كەلەلى جاعداي تۇرعىسىندا تۇرىپ، شي جينپيڭ جولداس اقپارات قىزمەتكەرلەرىنىڭ سوتسيالىستىك دەموكراتيا ماسەلەسىنە قالاي قاراۋدى كەرەكتى- گىن، شىركەتشىلىك ماسەلەسىن قالاي دۇرىس تانۋدى جانە مامە- لە جاساۋدى كەرەكتىگىن، سوندای ـ اق پارتيالىلىق پەن حا- لىقشىلدىقتىڭ قاتىناسى ماسەلەسىن، اقپارات پەن ساياسيدىڭ قاتىناسى ماسەلەسىن، قوعامدىق پىكىرمەن جەتەكتەۋ مەن قوعامدىق پىكىردىڭ باقىلاۋىنىڭ قاتىناسى ماسەلەسىن، اقپا- رات قوسىنى قۇرىلىسى ماسەلەسىن قالاي يگەرۋ كەرەكتى- گىن بايىمدادى... ءسوزى ورىندى دا قيسىندى، باتىل دا كورەگەن بولىپ، ادامدارىنىڭ يدەيالىق تانىمىنداعى بىلىقپا- لىقتى انىق كورسەتتى.

شىنحۇا اگەنتتىگىنىڭ فۇجياندىعى بولمىشەسىنىڭ باستە- عى شۇي يميڭ بۇل حابارىدى ەستىگەننەن كەيىن، مۇنىڭ ءمانى ەرەكشە ەكەندىگىن سەزىنىپ، دەرەۋ نيگدىعا ارناۋ- لى بارىپ تىلشىلىك ىستەدى. كوپ وتپەي، وسى ءسوز «جۇڭگو تىلشىلەرى»نىڭ 1989 ـ جىلعى 7 ـ سانىندا جاريا- لانىپ، تۇڭ ايقىن تۇرده ءبىر باسشى كادردىڭ ساياسي كوزقاراسىن، تۇرعىسىن بەينەلەدى.

اقپاراتتىق قوعامدىق پىكىر قىزمەتى ءىل باسقارۋداعى، مەملەكەتتىڭ تىنىش، ورىنقتى بولۋىنداعى ءىرى ءىس. ءىرى ىستەردە سەرگەك، جازا باسپايتىن بولۋ كەرەك، بۇل پارتيانىڭ ءار دارەجەلى باسشى كادرلارى، ءسوزسىز، ازىر- لەۋگە ءتيىستى ءبىر ماڭىزدى ساپا. شي جينپيڭ جولداس تۇرلىشە قىزمەت ورىندا اقپاراتتىق قوعامدىق پىكىر قىزمە- تىن شەبەرلىكپەن ويداعىداي ىستەۋ ورەسىنە، قابىلەتىنە يە، جاعداي قانشا شەشۋشى، ماڭىزدى بولعان سايىن، ءوز رولىن ساۋلەلەندىرۋگە سونشا ءمان بەردى. نيگدىدا، شي جينپيڭ جولداس ستيلدى دۇرىستاپ، ءتارتىپتى قاتايتۋ سەرپىنىن كۇشەيتىپ، اقپارات قۇرالدارى ارقىلى ورتاق تا- نىمعا كەلىپ، قيىن ىستەردى، سەزىمتال ىستەردى كادرلار، بۇقارا بەلسەنە قاتىناساتىن ىستەرگە اينالدىردى.

نيگدى قالالىق مۇراجايدا، ءىبز جۇڭگو كوممۇنيستىك پارتياسى نيگدى ايماقتىق كوميتەتىنىڭ 1989 ـ جىلى 3 ـ ايدىڭ 29 ـ كۇنگى ءىبىر حۇجاتىن ـــ «ايماقتىق پارتكوم، اكىمشىلىك مەكەمەسى باسشى كادرلارىنىڭ پاك، تەجەمدى بولۋى جوننىندەگى ءىبرقانشا بەلگىلەمە»نى كوردىك، بەلـ- گىلەمە جيىنى 12 تارماق، مازمۇنى جەكە ءۇي سالۋعا، پارا الۋعا، پارا سۇراۋعا، جاقىندارىن ورنالاستىرۋعا، كادرلار ىسىنە كىلىگۋگە، تارتۋ ـ تارالعى الۋعا، بەيبەرەكەت ءىشپە ـ جەۋگە، ۇكىمەتتىك كولىكتەردى جەكەلىككە پايدالانۋعا، بەلگىلەمەگە قايشىلىق جاساپ ساۋدامەن شۇعىلدانۋعا بولمايدى دەگەن سياقتى جاقتارعا سايادى ەكەن.

1990 ـ جىلى 5 ـ ايدا، سول كەزدە «حالىق گازەتى»نىڭ فۇجيان تىلشىلەر پۇنكتىنىڭ باسشىسى بولعان جاڭ ميڭچيڭ نيگدىعا بارىپ شي جينپيڭ جولداسقا تىلشىلىك ىستەدى. جاڭ ميڭچيڭ مىنالاردى ۇعىستى: 1989 ـ جىلى 1 ـ ايدا شي جينپيڭ جولداس ايماقتىق پارتكومنىڭ قىزمەت ءماجىلىسىن باسقارىپ اشىپ، كادرلاردىڭ تارتىپكە، زاڭعا قايشىلىق جاساپ جەر يەمدەنىپ، ءۇي سالۋ ىستەرىن تەكسەرىپ، ءىبر جايلى ەتۇدى شىركەتشىلىكتى جازالاۋ قىزمەتىنىڭ تەتـ- گى ەتۇدى ۇيعارىپ، جەرگىلىكتى اقپارات قۇرالدارىندا ايـ- ماقتىق پارتكومنىڭ "تارتىپكە، زاڭعا قايشىلىق جاساپ جەر يەمدەنىپ ءۇي سالىپ، جەكە مۇددە ءۇشىن پارتيانىڭ بە- دەلى مەن وبرازىن بۇلدىرسەڭ، پارتيامەن جەك كورىنىستى بولاسىڭ، حالىقپەن جەك كورىنىستى بولاسىڭ، پارتيا تارتىبى- نە، مەملەكەت زاڭىنا جەك كورىنىستى بولاسىڭ، بۇل پارتيا مەن حالىقتىڭ مۇددەسى اتىنان سەنى تەكسەرىپ، ءىبىر جايلى ەتكەن كادردىڭ سەنىڭ قيتىمسىز تيگەندىگى ەمەس!" دەگەن پوزيتسياسىن اشىق جاريالاپ، قالىڭ كادر ـ بۇقارا- عا بۇكىل ايماقتاعى جەر يەمدەنىپ ءۇي سالۋ ىستەرىن جان ـ جاقتى جاپپاي تەكسەرىپ، ءىبىر ـ بىردەن تىزىمگە الاتىندىعىن ءارى قاتىستى جاعدايلار جوننىندە حابارلاندىرۋ شىعارىپ، جۇرتقا جاريالايتىندىعىن، بۇقارانىڭ باقىلايتىندى- عىن، مالىمدەيتىندىگىن ءبىلدىردى.

كادرلاردىڭ تارتىپكە، زاڭعا قايشىلىق جاساپ، جەر يەمدەنىپ ءۇي سالۋدى سىندى بۇرىس ستيلدەر دەرەۋ شاۋجايلانىپ، ءىبر توپ كادر ءىبر جايلى ەتىلدى، ساياسي ەكولوگيادا زور وزگەرىس بولىپ، قالىڭ كادرلار مەن بۇ- قارا تەگىس القادى. 1990 ـ جىلى 5 ـ ايدىڭ 21 ـ كۇنى «حالىق گازەتى» جاڭ ميڭچيڭ جازعان «ءىبر ءىستى ويـ- داعىداي ىستەپ، كوپتىڭ قالاۋىنان شىقتى» دەگەن ادەبي حابارىدى جاريالادى، سونىمەن قاتار «قاجىرلىلىقتىڭ المايـ- تىن قامالى جوق» دەگەن شولۋدى قوسىپ جاريالاپ، نيگدى ايماعنىڭ كادرلاردىڭ تارتىپكە، زاڭعا قايشىلىق جاساپ، جەر يەمدەنىپ، ءۇي سالۋدىڭ تازالاۋدا بەينەلەنـ- گەن "سىرتقى تۇبىنە دەيىن بويلاتۋ"، "ماقساتقا جەتپەي العان بەتىنەن قايتپاۋ" رۇحىن القادى.

بۇل حابار بۇكىل ەلدە كۇشتى اڭىس قوزعادى. شي جينپيڭ جولداستىڭ شىركەتەسۋگە قارسى تۇرۋداعى بەرىك تۇرعىسى مەن ايقىن پوزيتسياسى نيگدى ايماعنداعى بۇقارانىڭ اڭىسى ەڭ كۇشتى بولعان ماسەلەلەردى شەشۋمەن بىرگە، بۇكىل ەلدە دە ونەگە بولىپ، جەتەكتەۋ جانە جەبەۋ رولىن ساۋلەلەندىردى.

ءتورتىنشى، اقپاراتتى باي دا قۇدىرەتتى ەتىپ شىڭدادى

1966 ـ جىل 2 ـ ايدىڭ 7 ـ كۇنى «حالىق گازەتى» شىنحۇا اگەنتتىگىنىڭ تىلشىلەرى مۇ چيڭ، فىڭ جيان، جۇۋ يۇئانداردىڭ كولەمدى ادەبي حابارى «اۋداندىق پارتكوم شۇجىلەرىنىڭ ۇلگىسى ـــ جياۋ يۇيلۇ»دى جاريالا- دى. سول جىلى شي جينپيڭ 13 جاستا ەدى. وسناۋ وتكەن ءىستى تىلگە تيەك ەتكەندە، شي جينپيڭ جولداس: "مەن سول كەزدە ورتالاۋدىڭ 1 ـ جىلدىعىندا وقىپ جۇرگەن ەدىم، ساياسات ساباعىن بەرەتىن جاڭ مۇعالىم وسى ادەبي حابارىدى وقىدى، نەشە رەت ءۇنسىز ەگىلدىم..." دەيدى تەرەڭ سۇيىسپەنشىلىكپەن. ول بىلاي دەيدى: "وسى جولعى ساباق ومىرىمە تەرەڭ ءىز قالدىرىپ، مەنىڭ بەرىك مۇرات، سەنىم ورناتۋىما دا ماڭىزدى نەگىل جاسادى".

24 جىلدان كەيىنگى 1990 ـ جىلى، الپىستى القىماعان ءۇش ساقا ءتىلشى تاعى دا ساپارعا شىعىپ، بار نىتاسىمەن «حالىق جياۋ يۇيلۇ دەپ جار سالادى» اتتى كولەمدى ادەبي حابار جازدى. سول كەزدە فۇجوۋ قالالىق پارتكومنىڭ شۇجيى بولعان شي جينپيڭ كولەمدى ماقالانى تۇڭـ- دەلەتىپ وقىپ، قاتتى اسەرلەنىپ، تەرەڭ تەبىرەنىپ، «نيانىنۇجياۋ . جياۋ يۇيلۇدى ەسكە الۋ» اتتى ءىبر ولەڭ جازىپ، «فۇجوۋ كەشكى گازەتى»نده جاريالادى، "... بۇقارادا كىم قارسى الماس جاقسى ۇلىقتى، جياۋتۇڭدا جاڭبىر ەتتىم كوزدىڭ جاسىن. ومىرىندە ول قۇم توبەمەن كۇرەسىپ، ولىمىندە ول قۇم توبەنى كۇزەتىپ، كوزدەدى ۇلكەن ـ كىشى ەلدىڭ قامىن... اي جۇزدەدى اسپاندا بايا- عداي، اسىل جاندى ساعىندىم كۇندە كەشتە، اق نيەتتى جان ەدى ول ماڭگى ەستە... ارمان قۇپ ەسە بەرمەي ۇاقىتتا، ۇلىق بولىپ باستادى ەلدى باقىتتا. تيىتتەي عانا مۇمكىندىكتى جىبەرمەي، تەلەگەي تەڭىز ەڭبەك ەتتى حالىقتا". بۇل شي جينپيڭ جولداستىڭ شىنايى ساعىنىشى، كىرشىكسىزدىكتى ارمان ەتكەن، بۇقارانىڭ سۇيىسپەنشىـ- لىگىن كوڭىلىندە ساقتاعان سەزىمى جانە تاماشا تىلەگى سانالادى.

اقپاراتتىق قوعامدىق پىكىر قىزمەتى مەملەكەتتىڭ ءىرى ءىسى. اقپارات قۇرالدارىنا شەبەرلىكپەن جەتەكشى- لىك ەتىپ، باسقارىپ، قولدانىپ، ونىڭ پارتيا مەن مەمە- لەكەت قىزمەتىنىڭ كەلەلى جاعدايىنا اناعۇرلىم ويداعىداي قىزمەت ەتۋىنە، قالىڭ حالىق بۇقاراسىنا ويداعىداي قىزمەت ەتۋىنە وراي جاراتۋ پارتيانىڭ ءار دارەجەلى باسشى كادرلارىنىڭ بۇلتارتپاس جاۋاپكەرشىلىگى. شي جينپيڭ جولداس كەزىندە فۇجياندىعى كوپتەگەن كادرلارعا بىلاي دەگەن ەدى: "ساقا شۇجي شياڭ نان: 'گازەت، رادیودان پايدالانا الماعان باسشى قولونەر فورماسىنداعى باسشى'، ـ دەگەن ەدى، مۇنىڭ ماعان اسەرى زور بولدى".

باسقارۋعا شەبەر بولۋ ءىزىڭ باس بولىپ ورىنداۋعا جەتپەيدى. پارتيامىزدىڭ تاريحىندا كوپتەگەن جوعارى دا- رەجەلى باسشى كادرلار وزدەرى كىرىسىپ اقپارات قۇرالدا- رىنا ماقالا جازعان. ماۋ زىدۇڭ جولداس قىزۋار اقپاراتتىق تۇىندىلار قالدىردى، تەك «ماۋ زىدۇڭنىڭ اقپارات قىزمە- تى ماقالالارىنان تاڭداماللار»عا ەنگىزىلگەن ءتۇرلى اقپا- راتتىق تۇىندىلارىنىڭ ءىزى 123كە جەتەدى، "شىنحۇا اگەنتتىگىنىڭ باس ءتىلشىسى" دەپ قۇرمەتتەلگەن.

بۇرىنعى فۇجيان ولكەلىك پارتكومنىڭ شۇجيى شياڭ نان ۇنەمى «فۇجيان گازەتى»نە شولۋ جازىپ تۇراتىن، بىرەۋدىڭ ساناعىندا، ول فۇجياندى باسقارىپ تۇرعان 5 جىلدا «فۇجيان گازەتى»نە جيىنى 25 شولۋ جازعانى بەلگىلى بولعان.

شي جينپيڭ جولداس اعا بۇىن تۇڭگەرىسشىلەردىڭ تاماشا داستۇرىنە مۇراگەرلىك ەتتى، ساۋلەلەندىردى. «مەندۇڭ گازەتى» قايتا شىعا باستاعاندا، شي جينپيڭ جولداس ءۇز قولىمەن بەتاشار جازىپ، گازەتتىڭ گازەت شىعارۋداعى باستى ماقساتى مەن رەداكسيالىق باعىتىن ايقىن- دادى ءارى ماۋ زىدۇڭ جولداستىڭ سوزىنەن سيتات الىپ، "ونى ءسوزسىز جاقسى شىعارۋ كەرەك"، "بۇل تەك شى- عارۋشىنىڭ جاۋاپكەرشىلىگى بولماستان، وقىرمانىنىڭ دا جا- ۋاپكەرشىلىگى" دەپ تالاپ قويدى.

حىبەيدىڭ جىڭدىڭىندا، شي جينپيڭ جولداس ۇگىت ءبولىمى، حابارلاۋ گرۋپپاسى قاتىناسقان ارناۋلى ءماجىلىسـ- تى ءۇزى اشىپ، كوپشىلىككە ماڭىزدى ءتۇيىندى تىكە با- ياندايپ، تاقىرىپتى ورتاعا قويدى.

«مەندۇڭ گازەتى»نده، شي جينپيڭ جولداس «تامشى سۇ تاس تەسەر» اۋتورلى ماقالاسىن جاريالاپ، "تامشى سۇ تاس تەسەدى" رۇحىن دارىپتەپ، مەندۇڭ حالقىن "تامشى سۇداي كۇن شۇعىلاسىن شاشتىرىپ"، "تامشى سۇدان بۇلاق بولىپ جينالىپ، داريا ـ وزەنگە اينا- لىپ الدىنا تىنباي جوڭكىلۇگە" شابىتتاندىردى.

باسقارۋعا شەبەر بولۋدىڭ ءتۇيىنى جەتەكتەۋ مەن باستاۋ. جىجياڭدا، شي جينپيڭ جولداس ولكەلىك پارتكومـ- نىڭ اقپارات ۇگىت قىزمەتى اڭگىمە ءماجىلىسىن اشىپ، ور- تالقىنىڭ جىجياڭدا تۇراتىن اقپارات قۇرىلمدارىنىڭ حالىن ءبىلىپ، شىنحۇا اگەنتتىگىنىڭ جىجياڭ بولىمشە اگەنتتىگىنىڭ بارلىق ءتىلشى ـ رەداكتورلارىنا، باسقا دا جىجياڭدا تۇراتىن ورتالىق اقپارات قۇرالدارى مەن ولكە دەڭگەيدەگى اقپارات قۇرالدارىنىڭ نەگىزگى جاۋاپتىلارىنا بايانداما جاساپ، ولكە جاعدايىن تانىستىردى ءارى اقپاراتتىق قوعامدىق پىكىر قىز- مەتىنە "پارتيا ءۇشىن، حالىق ءۇشىن، جاماندى داتتاپ، جاقسىنى ماقتاۋ، ەستىپ ءىبلىپ، كورىپ كوز جەتكىزۋ" سىندى 12 ارىپتىك تالاپ قويدى.

شاڭحايدا، شي جينپيڭ جولداس ارنايى تۇرده ورتا- لىقتىڭ شاڭحايدا تۇراتىن اقپارات ورىندارىنا جانە شاڭحايدا- عى ءارقايسى ءىرى اقپارات قۇرالدارىنا بارىپ تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋ جۇرگىزدى ءارى اڭگىمە ءماجىلىسىن وتكىزىپ، كوپشىلىككە جالپى جاعدايعا كوز جىبەرىپ، جالپى قاۋىمەمەن كوڭىل توعىستىرىپ، تىرىسشاڭدىقپەن كاسىپكە قۇرمەت ەتىپ، انىق تىڭداپ، ايقىن كورۋدى تاپسىردى. 2007 ـ جىلداعى وسى رەتكى اڭگىمە ءماجىلىستىڭ وزىندە ـ اق، شي جينپيڭ جولداس اقپارات قىزمەتىندە يىتەرىنەت پەن جە- لىلىك اقپارات قۇرالدارىنىڭ نەگىل كۇشىنىڭ ۇزدىكسىز ارتـ- ۇىنىڭ اقپارات ۇگىت قىزمەتىنە، قوعامدىق پىكىر ەكولوگيا- سىنا اكەلگەن جاڭا وزگەرىستەرىنە نازار اۋدارۋ كەرەكتىگىن اتاپ كورسەتىپ، نەگىزگى اعىمدىق اقپارات قۇرالدارىنىڭ بۇعان "وسكەلەڭ ءمان بەرۋدى، مۇلدە ەلەۋسىز قالدىر- ماۋدى" تالاپ ەتتى.

قولدانۋعا شەبەر بولۋ اقپارات قۇرالدارىنان پايدالا- نىپ، حابار تاراتۋعا جەتپەيدى. 2003 ـ جىلى 2 ـ ايدىڭ 23 ـ كۇنى سول كەزدە جىجياڭ ولكەلىك پارتكومنىڭ شۇجيى بولىپ تۇرعان شي جينپيڭ جايشىلىقتاعىداي نەگىزگى ساتىعا بارىپ قىزمەت تەكسەردى. ول تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋ جۇرگـ- زىپ، ءۇىز سويلەگەندە، باسشى كادرلار شىنايى تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋ جۇرگىزۋى، ماسەلە تانىمى بولۋى كەرەكتىگىن، ۇقىپسىزدىق ىستەۋگە بولمايتىندىعىن، ـ اتاپ كورسەتتى. شي جينپيڭ جولداس بىلاي دەدى: تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋ جۇرگىزۋدە، ەڭ ماڭىزدىسى، مىنا بەسەۋىن ىستەي الۋ كەرەك: بىرىنشىدەن، "تەرەڭ" بولۋ، اۋىل ـ قىستاقتارعا، مەكتەپتەرگە، كاسىپورىندارعا تەرەڭدەي بارىپ، جاقسىسىن دا، جامانىن دا كورۋ كەرەك؛ ەكىنشىدەن، "ناقتى" بولۋ، بىيكتە تۇرىپ الماي، بۇقارامەن بىرگە قويان ـ قولتىق ارالاسۋ كەرەك؛ ۇشىنشىدەن، "ەگجەي ـ تەگجەيلى" بولۋ، ەگجەي ـ تەگجەيلى سۇراپ، ءمان ـ جايىن زەرتتەۋ كەرەك؛ تورتىنشـ- دەن، "ءدال" بولۋ، دالدىككە تالپىنۋ؛ بەسىنشىدەن، "ءونىمـ- دى" بولۋ، تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋدىڭ ءونىمى بولۋى كەرەك، ءونىمى بولماسا بارماعان ابزال.

جايشىلىقتاعىداي، وسى رەتكى ءسوز تۇسىنۋگە توتەڭـ- شە وڭاي، ۇعىمعا جەڭىل بولدى، قاراماققا ءىبىرشاما كۇىر- دەلى تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋ قىزمەتىن شي جينپيڭ جولداس ەكى ـ ۇش اۋىز سوزبەن ماڭىزدى تۇيىندەرىن ءتۇسىندىرىپ، اشىلاپ، ادامعا زور شابىت بەردى. ءتىلشىنىڭ ەستەلىككە الىپ، رەتتەۋى، شي جينپيڭ جولداستىڭ قاداعالاپ قاراپ، تۇزەتۋىمەن، وسى «تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋ قىزمەتىندە تەرەڭ، ناقتى، ەگجەي ـ تەگجەيلى، ءدال، ءونىمدى بولۋدى تالاپ ەتۋ» قىسقاشا شولۋى «جىجياڭ گازەتى»نىڭ باسقى بەتىنە ار- ناۋلى ستون فورماسىندا "جىجياڭ جاڭا سوزدەرى" دەگەن اتپەن بەرىلدى.

2003 ـ جىلى 2 ـ ايدان 2007 ـ جىلى 3 ـ ايعا دەيىن شي جينپيڭ جولداس «جىجياڭ گازەتى»نىڭ "جىجياڭ جاڭا سوزدەرى" ارناۋلى ستوننىندا 232 پارشا قىسقاشا شولۋ جاريالا- دى، كوپ ساندى ماقالالار 200 ـــ 300 ءارىپ بولدى، ەڭ ۇزىنى 500 ارىپتەن اسىپ كەتپەدى، ءتىلى قاراپايىم دا ۇعىنىقـ- تى، كوزقاراستارى وتكىر دە انىق، فورماسى جاندى دا جالىنـ- دى، ايتقان قيسىنداري تۇسىنۋگە جەڭىل، جازۋ ستيلى قاراپا- يىم، ساياسي، ەكونوميكا، مادەنيەت، قوعام، ەكولوگيا جانە پارتيا قۇرىلىسى سياقتى ءار ءتۇرلى جاقتاردى قامتىدى. نەمە- سە ماداقتاپ ـ ماراپاتتاۋ، دۇرىس سالتىنى ساۋلەلەندىرۋ؛ نەمەمـ- سە سىنداپ قامشىلاۋ، بۇرىس ستيلدى جازعىرۋ؛ نەمەمەسە قيسىنعا تالداپ جاساۋ، زاڭدىلىقتى ايگىلەۋ بىرتىندەپ شي جينپيڭ جولداستىڭ بۇكىل ولكەنىڭ قىزمەتىنە جەتەكشـ- لىك ەتەتىن ءبىر ماڭىزدى ارناسىنا اينالىپ، جىجياڭداعى قالىڭ كادرلار مەن بۇقارانىڭ قىزۋ قارسى الۋىنا بولەندى.

"جاڭالىق اشۋشىلار عانا ىلگەرىلەيدى، جاڭالىق اشۋشىلار عانا كۇشەيدى، جاڭالىق اشۋشىلار عانا جەڭىسكە جەتەدى".

2006 ـ جىلى 1 ـ ايدىڭ 26 ـ كۇنى شي جينپيڭ جولداس حالىق گازەتى مەكەمەسى مەن شىنحۇا اگەنتتىگىنىڭ جىجياڭدا تۇراتىن رەداكتور ـ تىلشىلەرىنە امانداسقاندا، اقپاراتتىق ۇگىتتە جاڭالىق اشۋعا شەبەر بولۋ ـ بولماۋ، ۇنەمى ىستەپ، ۇنەمى جاڭالاۋدى ىستەي الۋ ـ ىستەي الماۋ ونىڭ دامىپ زورايۋىـ- نىڭ، قۇدىرەتتى ومىرشەڭدىگىن ساقتاۋىنىڭ تەگىگى ەكەندىـ- گىن، ـ اتاپ كورسەتتى. ول بىلاي دەپ اتاپ كورسەتتى: "اقـ- پارات ۇگىتتە جاڭالىق اشۋدا تەك ادەتتەگىدەي ۇراندىاپ وتىرـ- ساق بولمايدى، ناقتىلى ماقالانىڭ جازىلۋىندا، تۇزەتىلۋىندە جانە ناقتى ءىستىڭ ۇگىتتەلۋىندە، حابارلانۋىندا بەينەلەنۋى كەرەك، قايتكەندە قىزمەت وي جەلىسىن كەڭەيتىپ، گازەت شعارۋ ۇستانىمىن جاڭالاپ، گازەت شعارۋ ءتاسىلىن بايىتىپ، گازەت شعارۋ ەرەكشەلىگىن كورنەكتىلەندىرىپ، داۋۋ ومىرشەڭدىگىن كۇشەيتىپ، اقپارات ۇگىتتىڭ باۋراۋ قۇاتىن، تارتىمدىلىق قۇاتىن، جاۋىنگەرلىك قۇاتىن جوعارىلاتۋدا بەينەلەنۋى كەرەك. ءىبر اۋىز سوزبەن ايتقاندا، ناقتىلى امالياتتىق جاڭالىق اشۋ بارىسىندا بەينەلەنۋى كەرەك.

لاي حان ۇزاق ۋاقىت اعمدىق اقپاراتتى حابارلاۋمەن ايـ- نالىسىپ، ءۇزىن بايعى سارىننان، كونە فورمادان اسا المايتىنـ- داي سەزىنەتىن، شي جينپيڭ جولداس بىلعي ونى "ەشتەڭدەمەن ۇايىمداماي، ەمىن ـ ەركىن ىستە، كوبىرەك جاڭالىق اش" دەپ شابىتتاندىردى. لاي حان مۇنى كوڭىلىندە ساقتاپ، دە- رەكتى فيلم شەبەرلىگىنەن عيبىرات الىپ، اعمدىق حابارلاردا ميكرفونعا قاراپ سۇراۋ قويىپ، جاۋاپ بەرەتىن ۇيرەنشىكتى داعدىدان ارىلىپ، كينوكامەرامەن سول جەردى بىرگە ەستە- لىككە الىپ، حابارلاۋدىڭ اناعۇرلىم شىنايى دا جاندى بولۋىنا مۇمكىندىك جاسادى.

بەسىنشى، حالىق ـــ ءتۇپ تامىر، ول بارىنەن جوعارى تۇرادى

بارلىعى جەرگىلىكتى بۇقارا ءۇشىن، بارلىعى حالىق بۇقا- راسى ءۇشىن، مىنە بۇل شي جينپيڭ جولداستىڭ اقپاراتتىق قو- عامدىق پىكىر قىزمەتىنە كوڭىل ءبولىپ، ءمان بەرىپ، ۇتىمـ- دى پايدالانۋداعى شعار ءتۇيىنى جانە ءتۇبىرلى سەبەبى.

جاۋ دىرۇن ماقالا جازعان كەزدە، شي جينپيڭ جولداس شىن نىقىلاسىمەن: "مەنى جازبا، جىڭدىڭىنىڭ وزگەرىسىن جاز" دەيتىن.

نيگدىدا، ول تىلشىلەر مەن مەدياالاردان نەگىزگى ساتىدا- عى كادرلار مەن بۇقارانىڭ اسەرلى امالياتى جانە ۇلگىلى تىيىتەردى اڭىس ەتىپ كويتەپ جازۋدى، كويتەپ باسۋدى، كويتەپ تاراتۋدى تالاپ ەتتى.

جىجياڭدا، ول ولكەلىك پارتكوم باسشىلارى جوننىندەگى حابارلاردى ازايتۋدى تالاپ ەتتى. ولكەلىك پارتكوم كەڭسە- سى بەلگىلەمە شعارىپ، «جىجياڭ گازەتى»نىڭ 1 ـ بەتىندە باسشىلاردىڭ قيمىلىنان 2 حابار عانا جاريالاپ، ولكەلىك پارتكوم شۇجيى مەن ولكە باسشىسى جوننىندەگى حابارلاردى مىڭ ارىپتەن اسىرمادى. جوۋ يۇڭنان ەسكە الىپ بىلاي دەدى: "شي جينپيڭ شۇجي ءۇزى باس بولىپ اتقارىپ، مىقتاپ تياناقـ- تاندىردى. ول ۇنەمى بىزدەن تاتىمدى 1 ـ بەتتىڭ كوپ ءبو- لىمىن حالىق بۇقاراسى مەن نەگىزگى ساتى ۇلگىلەرىنە قالـ- دىرۋدى تالاپ ەتەتىن".

شي جينپيڭ جولداستىڭ كوڭىلىندە حالىققا دەگەن شىنا- يى، تەرەڭ سۇيىسپەنشىلىك اناعۇرلىم قويۋلاپ، اۋەلگى ماڭـ- ساتتان باستاۋ الىپ، كۇن وتكەن سايىن تەرەڭدەي ءتۇستى. "حالىققا جاقىن بول، قوراشىسىنبا؛ حالىق مەملەكەتتىڭ ىرگە تاسى، ىرگە تاس بەرىك بولسا، مەملەكەت تىنىش بولادى". شي جينپيڭ جولداستىڭ اقپاراتتىق قوعامدىق پىكىر قىزمەتىنە دەگەن كوڭىل ءبولۋى، ايرىقشا بىقىلاسى ونىڭ حالىققا دەگەن سۇيىسپەنشىلىگىنىڭ ءبىر ءتۇرلى بەينەلەنۋى، ونىڭ استارىندا حالىققا دەگەن سۇيىسپەنشىلىكتىڭ كۇشتى تىرەگى جاتىر.

«حىبەي گازەتى»نىڭ بۇرىنعى باس رەداكتورى لين فاڭ شي جينپيڭ جولداستىڭ كونە دوسى. 1987 ـ جىلى لين فاڭ تىلشىلەردى باستاپ قۇجياڭعا بارىپ ماجىلىسكە قاتىناسادى ءارى تىلشىلىك ىستەيدى. ءماجىلىس پەن تىلشىلىك ايماقتاعان سوڭ، لين فاڭ ارنايى شيامىنعا بارىپ ءۇزىنىڭ وسى كونە دو- سىنا امانداسادى.

اڭگىمە بارىسىندا، لين فاڭ شي جينپيڭ جولداسقا ءۇزدـ- نىڭ قۇجياڭعا بارىپ ماجىلىسكە قاتىناسىپ جانە تىلشىلىك ىستە- گەندە، جەرگىلىكتەگى بۇقارامەن بىرگە تاماقتانىپ، بىرگە تۇرىپ، بىرگە ەڭبەك ىستەپ، مول دا باعالى، قۇندى اقپاراتـ- تىق ماتەريالدارعا يە بولۋمەن بىرگە، ءۇزىنىڭ دە جان دۇنيەـ- سى تازارىپ، تابىسقا كەنەلگەندىگىن ايتادى.

94 جاستاعى لين فاڭ قاريا ەسكە الىپ بىلاي دەدى: شي جينپيڭ جولداس ءىبزدىڭ ءسوزىمىزدى ەستىگەننەن كەيىن، ءىبزدى جاقسى ىستەپسىڭدەر دەپ ماقتادى. شي جينپيڭ جولداس تاعى ماۋ زىدۇڭ جولداستىڭ سوزىنەن سيتات كەلتىرىپ بىلاي دەدى: حالىق تۇرمىسى بۇكىل ادەبـ- يەت ـ كوركەمونەردىڭ سارقىلماس بۇلاعى، "سەندەر تۇرمىسـ- قا ىشكەرىلەي ارالاسىپ، قۇمنان التىن ەكشەگەندەي، تاستىڭ اسىلىن تانىعاندای، دۇرىس ۇعىم، تەرەڭ تۇسىنىككە يە بولـ- ساڭدار، ويداعىداي شعارما جازا الاسىڭدار. ەگەر نەگىزگى ساتىدان ايرىلساڭدار، تۇرمىستان ايرىلساڭدار، اقپاراتتىق شـ- عارمالارىڭدا ومىرشەڭدىك بولمايدى".

شي جينپيڭ جولداس بىلاي دەدى: "شىندىق مىنانى دا- لەلدەيدى: تاماشا اقپاراتتىق تۇىندى جازۋ ءىس جۇزىندەگىپەن شىنايى ارالاسۋدىڭ قاتىناسى ارقىلى قولعا كەلەدى، قۇددى قۇستىڭ قوس قاناتى مەن اۋانىڭ قاتىناسىنا ۇقساس ماڭىزدى. قۇستىڭ قوس قاناتى مەيلى قانشاما كەمەلدى بولعانمەن، ەگەر اۋانىڭ دەمەۋىنە سۇيەنبەسە، شارىقتاپ ۇشا المايدى. شىندىق تىلشىگە اۋاداي قاجەت، ءىس جۇزىندەگىگە تەرەڭ بويلاماسا، شىندىقتى يەلەمەسە، تىلشىلەر ماڭگى شارىقتاي المايدى".

ءىس جۇزىندەگىگە تەرەڭ بويلاۋ، تەكسەرىپ ـ زەرتتەۋ كەرەكتىگى جوننىندە شي جينپيڭ جولداس وسىلاي تالاپ قويىپ عانا قالماستان، ءتىپتى ءۇزىنىڭ ءىس جۇزىندـ- دىك ارەكەتى ارقىلى اقپارات قىزمەتكەرلەرىنە ونەگە بولدى.

جىڭدىڭدا، شي جينپيڭ جولداس ۇنەمى اۋداندا- عى بىردەن ـ ءىبر جيپ مارکالى اۋتوكولىكتى ساقا كادرلاردىڭ پايدالانۋىنا قالدىراتىن، ءىبزى ۋەلوسيپەدكە ءمىنىپ الىپ جيجۇڭ جازىعىن ارالايتىن، 1000نان استام تاۋلىكتە جىڭدىڭ اۋداندا- عى 25 گۇڭشىنى، 221 دادۇيدى تۇڭگەل ارالاپ شىعاتىن.

(جالعاسى 4 ـ بەتتە)